

B. ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

1. Συγγραφείας

Τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, εἶναι τό πρῶτο στή σειρά τῶν Εὐαγγελίων μας ἔγινε τό πῖο προσφιλέσ καί τό πῖο εὐχρηστο ἱερό κείμενο στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἀναγινωσκόμενες κατά Κυριακή εὐαγγελικές περικοπέσ προέρχονται κατά τό ἥμισυ ἀπό τό Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου. Καμμιά ἄμεση ἤ ἔμμεση ἀναφορά δεν ὑπάρχει γιά τό ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ἐκτός ἀπό μιὰ ἀρχαιότερη ἐξωτερική μαρτυρία, ἀλλ' ὄχι τόσο βοηθητική μαρτυρία, τοῦ Παπίου Ἱεραπόλεως³⁷, ὁ ὁποῖος ὁμως δέν εἶναι βέβαιον ἄν ἀναφέρεται στό ἀραμαϊκό Εὐαγγέλιο τοῦ Ματθαίου ἢ στό Εὐαγγέλιο τοῦ μεταφραστοῦ στήν ἐλληνική ἢ καί στό κατά Μάρκον Εὐαγγέλιον.

Τό ὄνομα Ματθαῖος σημαίνει δεδωρημένος ἀπό τό Θεό (Θεόδωρος), εἶναι ἐξελληνισμένος τύπος καί σύντμηση τοῦ ὀνόματος Ματθανίας, ὅπως συντετμημένος τύπος τοῦ Ματθαίου εἶναι τό ὄνομα Ματθίας καί ἀναφέρεται γιά πρώτη φορά ἀπό τόν ἴδιο στό Εὐαγγέλιο του³⁸, ὅταν τόν ἐκάλεσε ὁ Κύριος ὡς μαθητή του· εἶναι δέ τό ἴδιο πρόσωπο μέ τόν τελώνη Λενί, τόν τοῦ Ἀλφαίου³⁹. Μέ τό ὄνομα Λενίς ὀνομάζεται ἀπό τούς δύο ἄλλους Συνοπτικούς⁴⁰. Νά σημειωθεῖ δέ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι συχνά ἔφεραν δύο ὀνόματα, τό κύριον καί τό παρωνύμιον καί στό Εὐαγγέλιο τοῦ Ματθαίου ἀπό πολύ ἐνωρίς ταυτίσθηκαν τά δύο ὀνόματα στό ἴδιο πρόσωπο καί ἔτσι πλέον ἔγινε δεκτό ὅτι ὁ Λενίς εἶναι ὁ τελώνης Ματθαῖος⁴¹.

Στούς εὐαγγελιστές Μάρκον καί Λουκάν ἀναφέρεται μέ τό παλαιό ὄνομα Λενίς, ἐνῶ ὁ ἴδιος ὁ Ματθαῖος λέγει τό ὄνομά του Ματθαῖος, ἴσως τοῦ ἐδόθη μετά τήν κλήση του ἀπό τόν Ἰησοῦ καί

37. *Εὐσεβίου*, Ἐκκλ. 4 στ. Γ', 39.

38. *Μτθ.* 9.9.

39. *Λκ.* 5,27 καί *Μκ.* 2,14.

40. *Λκ.* 5,27-29 καί *Μκ.* 2,14.

41. *Σ. Ἀγουρίδη*, *Εἰσαγωγή εἰς τήν Καινήν Διαθήκην*, ἔκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 1991, σ. 132.

προσθέτει ότι ἦταν τελώνης-πράγμα λίγο ταπεινωτικό. Ἀκόμη, ἀναφέρεται στους καταλόγους μαζί μέ τόν Θωμᾶ, πιθανόν λόγω φιλίας ἢ ἄλλου δεσμοῦ ἢ ὡς τελώνες⁴², ἐνῶ ὁ ἴδιος στό Εὐαγγέλιό του γράφει «Θωμᾶς καί Ματθαῖος».

Φαίνεται ὅτι ἦταν εὐπορος μεταξύ τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου καί ἐγγράμματος καί γι' αὐτό, ἂν καί δέν ἦταν ὑπάλληλος τῆς Ρώμης, ὑπηρετοῦσε στήν ὑπηρεσία τοῦ Ἡρώδη Ἀντύπα ὡς ὑπάλληλος-ἐκμισθωτής γιά τήν εἰσπραξη τῶν φόρων τῆς πόλεως Καπερναοῦμ, ἀπό τήν ὁποία καταγόταν, ἢ καί ὅλης τῆς περιφέρειας⁴³. Φορολογοῦσε δηλαδή γιά λογαριασμό τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους τά διακομιζόμενα διάφορα ἐμπορεύματα τῆς ὁδοῦ ἀπό Δαμασκό πρὸς τήν Ἄκραν.

Μετά τήν κλήση του ἀπό τόν Κύριον, οἱ Εὐαγγελιστές Λουκᾶς καί Μάρκος ἀναφέρουν στά Εὐαγγέλια τους ὅτι ὁ Ματθαῖος-Λενίς παρέθεσε στήν οἰκία του τράπεζα πρὸς τιμὴν τοῦ Κυρίου, στήν ὁποία ἐκάλεσε καί ἄλλους τελῶνες γιά νά γνωρίσουν τόν Ἰησοῦν. Γι' αὐτήν τήν ἀποχαιρετιστήρια τράπεζα τοῦ παλαιοῦ ἐπαγγέλματός του ὡς τελώνης μαζί μέ συνεταίρους του τελῶνες οἱ Φαρισαῖοι γόγγυσαν, γιατί ὁ Ἰησοῦς συνέτρωγε μέ ἁμαρτωλούς καί τοῦ ἀπέδωσαν τό ὑβριστικό ἐπώνυμο «φίλος τελωνῶν καί ἁμαρτωλῶν»⁴⁴. Τό δεῖπνο αὐτό, βεβαίως, μνημονεύουν καί οἱ ἄλλοι εὐαγγελιστές Λουκᾶς⁴⁵ καί Μάρκος⁴⁶ καί μόνο μετά τήν ἀνάληψη τοῦ Ἰησοῦ μνημονεύεται μαζί μέ τούς λοιπούς δέκα μαθητές, τήν Μαριάμ, μητέρα τοῦ Ἰησοῦ καί τούς δυό ἀδελφούς του⁴⁷. Ἐκτοτε ὁ Ματθαῖος παραμένει ἀφανής στόν κύκλο τῶν μαθητῶν του καί καμμία ἄλλη ἀναφορά τοῦ ὀνόματός του δέν ὑπάρχει γι' αὐτόν στήν Καινή Διαθήκη.

42. Σ. Σιώτου, Εἰσαγωγή εἰς τήν Καινήν Διαθήκην, ἔκδ. Β', Θεσσαλονίκη 1984, σ. 97-98, «Ματθαῖος καί Θωμᾶς», Μκ. 3,18· Λκ. 6,15.

43. Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, Ἀθήναι 1957, σ. 3-5.

44. Μτθ. 11,19.

45. Λκ. 5,29.

46. Μρκ. 2,14.

47. Πρξ. 13-14.

Κατά τήν εὐσεβῆ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας ὁ Ματθαῖος ἀρχικά ἐκήρυξε στούς Ἰουδαίους τῆς Παλαιστίνης, γιά τούς ὁποίους ἔγραψε τό πρῶτον στήν ἀραμαϊκή γλῶσσα τό Εὐαγγέλιό του⁴⁸ καί στή συνέχεια μετέβη γιά τόν ἴδιο σκοπό καί σέ ἄλλες χώρες. Κατά μεταγενέστερη παράδοση ἐκήρυξε στήν Αἰθιοπία⁴⁹, καί κατά πληροφορίες τῶν ἀποκρύφων εὐαγγελίων, ἐκήρυξε ἐκτός ἀπό τήν Αἰθιοπία, στήν Ἀραβία, Περσία, Μηδία καί Μακεδονία· ἀπέθανε καί αὐτός μέ μαρτυρικό θάνατο καί ἡ Ἐκκλησία ἐορτάζει τήν μνήμην του τήν 16^{ην} Νοεμβρίου⁵⁰.

2. Χρόνος καί τόπος συγγραφῆς τοῦ Εὐαγγελίου

Ὁ ἀκριβής χρόνος συγγραφῆς τοῦ Εὐαγγελίου δέν κατέστη δυνατόν νά προσδιορισθεῖ μέ ἀκρίβεια ἀπό τούς εἰδικούς ἐρευνητές. Ἀπό ἐσωτερικές ὅμως μαρτυρίες καί ἄλλα συνδυαστικά στοιχεία, τά ὁποῖα ὑποδηλώνουν καί ἀντικατοπτρίζουν μιά ἐποχή περισσότερο ἀμοιβαίας ἀνοχῆς καί ὀλιγότερο ἐχθρότητος μεταξύ Ἰουδαίων καί ἐθνικῶν μέσα στήν ἐκκλησιαστική κοινότητα, συνηγοροῦν γιά τό χρόνο τῆς συγγραφῆς του πρό τοῦ 70 μ.Χ. καί κατ' ἄλλους ὅμως ἐρευνητές ὑπάρχουν ἄλλα παραδείγματα τά ὁποῖα συνηγοροῦν γιά τή συγγραφή τοῦ Εὐαγγελίου πρό τοῦ 65 μ.Χ. Ἐπειδή καί γι' αὐτή τή χρονική περίοδο δέν ὑπάρχει ὁμοφωνία γνώμης τῶν ἐρευνητῶν προτείνεται ἀπό πολλούς ὡς πιθανότερη χρονική περίοδος ἀπό τό 55 ἤ 60-70 μ.Χ. Τελικά οἱ περισσότεροι ἐρευνητές δέχονται ὡς χρόνο συγγραφῆς τοῦ Εὐαγγελίου τή χρονική περίοδο ἀπό τό 70-100 μ.Χ., πάντως ὄχι πέραν τοῦ 100 μ.Χ., γιάτί περί τό 100 μ.Χ. ἐγνώριζαν τό Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου ὁ Ἰγνάτιος, ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, ὁ ὁποῖος τό ἀναφέρει στίς ἐπιστολές του καθῶς καί οἱ Μικρασιάτες ἀναγνώστες.

Ὡς τόπος συγγραφῆς τοῦ Εὐαγγελίου ἀπό τούς περισσότερους ἐρευνητές ὑποστηρίζεται ἡ ἄποψη ὅτι ἐφ' ὅσον τό Εὐαγγέλιον

48. Εὐσεβίου, Ἐκκλ. Ἱστ. γ' 24 Πρβλ. ΣΤ, 25.

49. Ρουφίνου, Ἐκκλ. Ἱστ. 10,9. Σωκράτους, Ἐκκλ. Ἱστ. 1,19. Νικηφόρου Καλλίστου, Ἐκκλ. Ἱστ. 2,41.

50. Χρ. Βούλγαρη, μν. ἐργ. σ. 130-135.

τοῦ Ματθαίου ἦταν γνωστό ἀπό ἐνωρίς στήν Παλαιστίνη, τόσο τό ἀραμαϊκό ὅσο καί τό κανονικό του, τό ὁποῖο ἐξετόπισε ἀπό πολύ ἐνωρίς το ἀραμαϊκό, ὡς τόπος συγγραφῆς του πρέπει νά θεωρεῖται ἡ Παλαιστίνη, Καισάρεια ἢ Ἱεροσόλυμα. Ἀπό ἄλλους ὁμως ἐρευνητές ὑποστηρίζεται ὅτι τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον εἶναι τό Εὐαγγέλιον τῆς ἰουδαίω-χριστιανικῆς κοινότητος, ἡ ὁποία ἦταν ἀνοιχτή ἱεραποστολικά πρὸς τοὺς ἐθνικούς μέ σκοπὸ νά τοὺς ἐνσωματώσει στήν ἐκκλησιαστική κοινότητα· καί αὐτό τό πρᾶγμα τοποθετεῖ τὴν ἐκκλησιαστική αὐτή κοινότητα τοῦ Εὐαγγελίου ἐκτός Παλαιστίνης καί μάλιστα στήν περιοχὴ τῆς Συρίας καί εἰδικότερα στήν περιοχὴ τῆς Ἀντιοχείας. Καί παρ' ὅτι ἀπὸ τοὺς ἐρευνητές ἀνεφέρθηκαν καί ἄλλες περιοχές ὡς τόπος συγγραφῆς του, ὅπως ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ Γαλιλαία, ἡ Πέλλα, ἡ Ἔδεσσα ὡς καί ἄλλα μέρη τῆς Συρίας, ἡ περιοχὴ τῆς Ἀντιόχειας τῆς Συρίας ὁμως ἐνισχύεται περισσότερο καί ἀπὸ τὴ μαρτυρία τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ Εὐαγγελίου ἀπὸ τὸν Ἰγνάτιο, ἐπίσκοπο Ἀντιοχείας τῆς Συρίας⁵¹.

3. Παραλήπτες τοῦ Εὐαγγελίου

Οἱ παραλήπτες τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἐκεῖνοι γιὰ τοὺς ὁποίους τό προώριζε ὁ εὐαγγελιστής· δηλαδή εἶναι οἱ ἐκ περιτομῆς χριστιανοὶ Ἑβραῖοι, οἱ ὁποῖοι εἶχαν τότε ὡς προϋσταμένους τοὺς τοὺς Ἀποστόλους Πέτρο, Ἰωάννη, Ἰάκωβο. Καί αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι εἶναι οἱ ἐξ Ἑβραίων χριστιανοί.

Τοῦτο ἐπιβεβαιώνεται ἀπόλυτα ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστική παράδοση. Ἔτσι ὁ Εἰρηναῖος βεβαιώνει ὅτι «τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἐγράφη»⁵². Ἐπίσης ὁ Ὠριγένης ἐπιβεβαιώνει κατὰ τὸν πλέον κατηγορηματικὸν τρόπον γράφοντας ὅτι ὁ Ματθαῖος προώρισε τό Εὐαγγέλιόν του «τοῖς ἀπὸ ἰου-

51. Ἰγνατίου, Σμυρν. 1,1, Πολυκ. 1,3.2,2, Ἐφεσ. 5,2.17,1. 19,2· Σ. Ἀγουρίδης, μν. ἔργ., σ. 132-133. Χ. Βούλγαρη, μν. ἔργ., σ. 140-146. Β. Ἰωαννίδου, Εἰσαγωγή εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἐν Ἀθήναις 1960, σ. 72-74. Π. Τρεμπέλα, μν. ἔργ., σ. 19-21.

52. Εἰρηναίου, Ἀποστ. 29, PG 7,1244.

δαΐσμου πιστεύσασι» καὶ «τοῖς Ἑβραίοις ... τοῖς ἐκ περιτομῆς πιστεύσασι»⁵³. Κατὰ τὸν Εὐσέβιον «Ματθαῖος μὲν πρότερον Ἑβραίοις κηρύξας ὡς ἤμελλεν ἐφ' ἑτέρους ἰέναι, πατρίῳ γλῶσση γραφῆ παραδούς τό κατ' αὐτόν Εὐαγγέλιον λείπον τῆς αὐτοῦ παρουσίας τούτοις, ἀφ' ὧν ἐστέλλετο διὰ τῆς γραφῆς ἀπεπλήρου»⁵⁴. Τὰ ἴδια περίπου γράφουν καὶ ὁ Ἱερώνυμος⁵⁵, ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος⁵⁶, ὁ Παπίας, ὁ Πάνταϊνος⁵⁷, ὁ Κλήμης Ἀλεξανδρεὺς⁵⁸, ὁ Κύριλλος Ἱεροσολύμων⁵⁹, Ἐπιφάνιος Κύπρου⁶⁰.

Ἀλλὰ ἐκτός ἀπὸ τίς μαρτυρίες τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, ὑπάρχουν καὶ ἐσωτερικὲς ἐνδείξεις τοῦ ἰδίου τοῦ Εὐαγγελίου, οἱ ὁποῖες συμφωνοῦν μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοση ὅτι τό Εὐαγγέλιον ἐγράφη γιὰ τοὺς Ἰουδαίους, ὅταν ἀρχίζει τό Εὐαγγέλιον τοῦ μέ τῆ γενεαλογία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπὸ Ἀβραάμ καὶ τονίζει ἰδιαίτερα τὴν ἀνθρώπινη κατὰ σάρκα καταγωγή του ἀπὸ τὸν Δαβίδ· ὅταν χρησιμοποιεῖται ὡς τεκμήριον εὐρύτατα ἢ ἐκπλήρωση τῶν προφητειῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τοῦ προφήτου Ἠσαΐου καὶ ἄλλων, γιὰ νὰ ἀποδείξει τὸν Ἰησοῦν ὅτι εἶναι ὁ ἀναμενόμενος ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους Μεσσίας καὶ υἱὸς τοῦ Δαβίδ· ὅταν μνημονεύει, χωρὶς ἐξηγήσεις, τίς ἰουδαϊκὲς πλούσεις⁶¹, τὴν ἡμέρα τῶν ἀζύμων⁶² τὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ ναοῦ ὡς τόπον ἅγιον καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ ὡς πόλιν ἁγίαν⁶³, καὶ πολλὰ ἄλλα στοιχεῖα τὰ ὁποῖα μεταδίδουν τὴν παράδοση ὅτι ἐγράφη τό Εὐαγγέλιον πρῶτα στὰ ἑβραϊκὰ καὶ μετὰ μεταφράσθηκε στὰ ἑλληνικὰ κυρίως γιὰ τοὺς

53. Ὀριγένους, *Εἰς Ματθαῖον* τ. 1 κ.ἄ. καὶ *Κατὰ Αἰρέσεων* III,1. *Εὐσεβίου*, *Ἐκκλ. Ἰστ.* 81,25.

54. *Εὐσεβίου*, *Ἐκκλ. Ἰστ.* Γ', 24,5.

55. *Ἱερωνύμου*, *De vir Illustr.* 3, καὶ *In Matth. prol.*

56. *Χρυσόστομου*, *Ὁμιλ. Α'*, εἰς *Ματθ. Β'*, 3.

57. *Εὐσεβίου*, *Ἐκκλ. Ἰστ. Ε'*, 10.

58. *Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως*, *Ἵποτ.* II,2.

59. *Κυρίλλου Ἱεροσολύμων*, *Κατηχ.* 14,15.

60. *Ἐπιφανίου Κύπρου*, *Κατὰ Αἰρέσεων* 30,3.

61. *Ματθ.* 15,1·2, *Μακ.* 7,3·4.

62. *Ματθ.* 26,17· *Μακ.* 14,12.

63. *Ματθ.* 24,15. 4,5. 27,53.

Ἰουδαίους κατὰ μαρτυρίαν τοῦ Παπίου Ἱεραπόλεως⁶⁴. Ὅταν ἀκόμη χρησιμοποιεῖ καυστικούς λόγους κατὰ τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων προφανῶς προϋποθέτει τοὺς ἀναγνώστες του πιστούς. Σ' αὐτοὺς ὁμιλεῖ περὶ Ἐκκλησίας καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς θεωρεῖ ἱκανοὺς καὶ μυημένους νὰ κατανοήσουν τοὺς λόγους του αὐτοῦς. Δέν ἀπευθύνεται πρὸς ἀπίστους Ἰουδαίους, ἀλλὰ πρὸς ὅσους ἀπὸ αὐτοὺς ἐπίστευσαν καὶ μποροῦν νὰ κατανοήσουν τὰ ὅσα τοὺς γράφει⁶⁵.

Ἔτσι τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον γράφεται γιὰ τίς ἀνάγκες μιᾶς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος ἡ ὁποία ἀντετίθετο στὴν ἰουδαϊκὴ θρησκευτικὴ ἡγεσία γιὰ θέματα ὅπως τῆς ἐρμηνείας τῶν Γραφῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τῆς θέσεως τοῦ νόμου, τοῦ ναοῦ καὶ τῶν θυσιῶν, τοῦ σαββάτου, τῆς νηστείας τῆς προσευχῆς, τῶν διατάξεων γιὰ τίς τροφές καὶ τοὺς καθαρμούς καὶ ἄλλα. Τὰ θέματα αὐτὰ ἐπέβαλαν τὴν διευκρίνιση τῆς καθαρὰ χριστιανικῆς συμπεριφορᾶς γιὰ διάφορα πρακτικὰ θέματα καὶ βέβαια ἀντικατοπτρίζουν τὴν ἐποχὴ τῆς ἀνάγκης συνύπαρξης ἰουδαίων καὶ ἐθνικῶν στὴν ἴδια κοινότητα⁶⁶.

4. Ἡ γλῶσσα τοῦ Εὐαγγελίου

Ἡ γλῶσσα τοῦ Ματθαίου εἶναι ἡ πιὸ καλλιεπὴς ἢ πλεόν εὐχάριστη, εἶναι ἡ καθαρὰ καλλίτερη ἐλληνικὴ γλῶσσα ἀπὸ ἐκείνη τοῦ Μάρκου, ἀλλ' ὄχι καὶ τοῦ Λουκᾶ, τοῦ ὁποίου ἡ γλῶσσα ὑπερτερεῖ. Παρουσιάζει ὅμως ἐβραϊσμούς-σημιτισμούς, πού ὀφείλονται βεβαίως στὴν καταγωγή του ἢ τῶν ἀναγνώστων του, ἀλλ' αὐτοὶ δέν εἶναι τόσο πολλοί. Οἱ ἐβραϊσμοὶ του προδίδουν μᾶλλον τὴν ἀπλή, λαϊκὴ γλῶσσα στὴν ὁποία κυκλοφοροῦσε ἡ εὐαγγελικὴ παράδοση γιὰ νὰ κατανοεῖται ἀπὸ ὅλα τὰ λαϊκὰ στρώματα, τὰ ὁποῖα εἶχαν ἐνταχθεῖ σ' αὐτὴν καὶ χρησιμοποιοῦνταν ἀπ' ὅλους στὴν καθημερινὴ ζωὴ τους. Τέτοιοι εἶναι οἱ παραβολές, οἱ παρο-

64. Εὐσεβίου, Ἐκκλ. Ἱστ. Γ' 39.

65. Π. Τρεμπέλα, μν. ἔργ. σ. 127-130.

66. Π. Τρεμπέλα, μν. ἔργ., 20. Σ. Σάκκου, μν. ἔργ., σ. 99. Χ. Βούλαρη, μν. ἔργ., σσ. 127-130.

μωώσεις, τὰ ἀποφθέγματα ἢ ἡ διάταξη σέ ἀριθμητικές ομάδες, ὅπως δυάδες, τριάδες, ἐπτάδες, δεκάδες, δεκατετράδες κ.λπ.

Ἐκτός ἀπό τούς ἐβραϊσμούς-σημιτισμούς παρουσιάζει καί λατινισμούς, πού ὀφείλονται στή μακρά ρωμαϊκή κατοχή, ὅπως οἱ λέξεις: λεγεών, κῆνος, κουστωδία, κορδάντης, μίλιον, μόδιον, φραγγέλιον κ.ἄ.

Ἡ γλῶσσα του, πάντως, παρουσιάζεται εὐχάριστη καί διακρίνεται γιά τήν ἄρμονία, τή συμμετρία καί τή ζωηρότητα ὕφους του. Ἡ ὁμαλή γλωσσική καί ποιητική ἔκφραση τῶν λογίων τοῦ Ἰησοῦ καί ἡ συγκέντρωση τοῦ διδακτικοῦ κυρίως ὕλικου κατά θέματα καί ὄχι κατά χρονολογική σειρά συνέβαλαν ὥστε τό Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου νά γίνη τό πιό δημοφιλές ἀπό ὅλα τὰ Εὐαγγέλια⁶⁷.

5. Σκοπός τοῦ Εὐαγγελίου

Ὁ σκοπός τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι νά ἀποδείξει ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ προαπαγγελθεὶς ἀπό τούς προφηῆτες Μεσσίας, στό πρόσωπο τοῦ ὁποίου ἐπληρώθησαν οἱ προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί ὅτι αὐτός ἔχει ὅλα τὰ προνόμια τοῦ βασιλέως, τοῦ περιουσίου λαοῦ, τοῦ νομοθέτου, τοῦ θαυματουργοῦ, τοῦ προφήτου καί τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως, ὅλα αὐτά τὰ ὅποια οἱ προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπέδωκαν στόν Μεσσία. Εἶναι ὁ Ἰησοῦς ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τόν προφήτη Δανιήλ. Εἶναι ὁ κριτής τοῦ λαοῦ καί τοῦ κόσμου. Αὐτός ὑπῆρξε ὁ ἰδρυτής τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, πού ἔχει τίς ρίζες της στή θρησκεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εἶναι συμπλήρωση ἀλλά καί τελειότερη ἐκείνης, διότι ὁ Κύριος ἦλθε νά τήν συμπληρώσει καί ὄχι νά τήν καταργήσει.

Γενικῶς, τό κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον εἶναι μιά χριστιανική ἀπάντηση στά προβλήματα τοῦ ἰουδαϊσμοῦ καί πρόθεση τοῦ Εὐαγγελιστοῦ εἶναι νά τονίσει ὅτι ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι χριστιανικό βιβλίο καί ὅτι οἱ ἀληθινοὶ ἐρμηνευτές της εἶναι ὁ Ἰησοῦς καί οἱ γραμματεῖς τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι μαθήτευσαν στή βα-

67. Σ. Ἀγουρίδη, μν. ἔργ., σ. 126-128. Χ. Βούλγαρη, μν. ἔργ., σ. 127-130. Σ. Σάκκου, μν. ἔργ., σ. 99. Ἰωαννίδου, μν. ἔργ., σ. 71-72.

σιλεία τῶν οὐρανῶν. Ὁ Ματθαῖος ἀπευθύνεται κυρίως σέ ἰουδαίους ἀναγνῶστες, παρ' ὅτι τὰ ὅσα γράφει ἀναφέρονται σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους πού ἀποβλέπουν στή σωτηρία ὅλου τοῦ κόσμου. Καί ἐπειδὴ ἐγράφη γιά τούς Ἑβραίους, τονίζεται σ' αὐτό ἰδιαιτέρως ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι Μεσσίας, ὁ προσδοκώμενος Χριστός, ὁ καταγόμενος ἀπό τόν Ἀβραάμ, τόν γενάρχη τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ ἔθνους καί ἀπό τό βασιλικό γένος τοῦ Δαβίδ⁶⁸.

Ὁ σκοπός λοιπόν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ματθαίου εἶναι δογματικός καί ἔχει ἀπολογητικό χαρακτήρα, διότι ἀποβλέπει νά ἀποδείξει στούς Ἰουδαίους ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι πράγματι ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας, ἐφ' ὅσον τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἰουδαϊκοῦ λαοῦ ἦταν ἀντίθετο στόν Ἰησοῦ ὡς Μεσσία. Ἔχει δέ καί παγκόσμιο χαρακτήρα, προορισμένο γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους, ἐφ' ὅσον μέ τή διήγηση τῶν «λεχθέντων καί πραχθέντων» ἀπό τόν Κύριον δέν καταφαίνεται μόνο ἡ μεσσιανική ιδιότητα του, ἀλλά καί ἡ θεότητά του, διότι ὡς Μεσσίας συγχρόνως καί ὡς Ὑιός τοῦ Θεοῦ καί Θεός ἐδίδαξε καί ἐπετέλεσε ὅλα αὐτά μέ τὰ ὅποια πραγματοποιήθηκε ἡ ἀπολύτρωση ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος καί ἡ ἴδρυση τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἥτοι τῆς Ἐκκλησίας του ἐπί τῆς γῆς. Τό ὅτι τό κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ ἔχει παγκόσμιο χαρακτήρα συνάγεται, ὄχι μόνο ἀπό τήν ἐντολή του πρὸς τούς μαθητές του νά «μαθητεύσουν πάντα τά ἔθνη»⁶⁹, ἀλλά καί ἀπό τό σχόλιο «ὁ ἀγρός ἐστίν ὁ κόσμος»⁷⁰, ἀπό τήν προφητεία ὅτι «κηρυχθήσεται τοῦτο τό Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πάσιν τοῖς ἔθνεσιν»⁷¹ καί ἀπό τήν ἐντολή τοῦ βασιλέως τῆς παραβολῆς τοῦ γάμου «πορεύεσθε οὖν ἐπί τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν»⁷² κ.λπ. Ἐπομένως, ὁ χαρακτήρας τοῦ Εὐαγγελίου προσδιορίζεται καί ἀπό πολλά χωρία πού δείχνουν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἀντικαταστήσει τόν Ἰουδαϊσμό. Πάντως, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ θά δοθεῖ στά ἔθνη «ποιοῦντα τούς καρ-

68. Μτθ. 1,1. 1,20. 3,9. 12,23. 21,9· 15. 22,42.

69. Μτθ. 28,19.

70. Μτθ. 13,38.

71. Μτθ. 24,14.

72. Μτθ. 22,9.

πούς αὐτῆς» ἤτοι σέ ὄλους ἐκείνους, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν καταγωγή τους, οἱ ὁποῖοι ἀνταποκρίνονται στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ καί θά ἀποτελέσουν τόν λαό του τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ὁ Ματθαῖος παρουσιάζει κατά τρόπο πρακτικό καί παιδαγωγικό τήν νέα πίστη τήν Ἐκκλησία, ὡς ἕνα νέο τρόπο ζωῆς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τόν Ἰουδαϊσμό, πρὸς τήν ὑποκρισία τοῦ φαρισαϊσμοῦ, ἀλλά καί τή χαλαρότητα τῶν ἐθνῶν. Στό ἔργο τοῦ Κυρίου ὑπάρχει μιά, κατά θεία πρόνοια, συνέχεια τῆς ἀποκαλύψεως στήν Παλαιά Διαθήκη τῶν βουλῶν τοῦ Θεοῦ, οἱ ὁποῖες πραγματοποιήθηκαν στό πρόσωπό Του ὅλες οἱ θεῖες ἐπαγγελίες πρὸς τόν Ἰσραήλ καί ὅλην τήν ἀνθρωπότητα. Τελικά καταδεικνύει τή ρῆξη μεταξύ Ἰησοῦ καί Ἰουδαίων μεταξύ Χριστιανισμοῦ καί Ἰουδαϊσμοῦ⁷³.

6. Διάταξη καί περιεχόμενο

Τό Εὐαγγέλιο τοῦ Ματθαίου παρουσιάζει ἐνότητα ὄχι μόνο ὡς πρὸς τόν σκοπό του, ἀλλά καί ὡς πρὸς τό περιεχόμενό του ἀκολουθώντας ἕνα διάγραμμα στήν προσπάθειά του γιά συστηματική κατάταξη τοῦ ὕλικού του. Διακρίνεται σέ θεματικές ἐνότητες, οἱ ὁποῖες ἐκφράζουν τήν ἱστορική πορεία τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τή βάπτισή τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, τή δράση Του στήν περιοχή τῆς Γαλιλαίας καί στή συνέχεια τήν πορεία του στά Ἱεροσόλυμα, ὅπου ὑπέστη τόν σταυρικό θάνατον καί ἀναστήθηκε γιά νά καταλήξει στίς ἐμφανίσεις Του, μετά τήν ἀνάστασή Του, στούς μαθητές Του. Ἔτσι ἡ διήγηση τοῦ Ματθαίου ἀρχίζει μέ τή διήγηση τῆς νηπιακῆς καί παιδικῆς ἡλικίας τοῦ Ἰησοῦ, συνεχίζει μέ τή διήγηση τῆς δημόσιας δράσης τοῦ Ἰησοῦ γιά νά καταλήξει στό πάθος Του. Διανθίζεται δέ αὐτή ἡ διήγηση ἀπό πέντε μακρές ὁμιλίες, οἱ ὁποῖες κατακλείονται μέ τήν φράση «καί ἐγένετο ὅτε συνετέλεσεν...»⁷⁴ καί μιᾶς κατακλειομένης ὁμιλίας, λόγου μέ τήν ἐκφραση «καί ἐξεληθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐπορεύετο ἀπό τοῦ ἱεροῦ»⁷⁵. Οἱ

73. Β. Ἰωαννίδου, μν. ἔργ., σ. 64-67. Π. Τρεμπέλα, μν. ἔργ., σ. 21. Σ.

Ἀγουρίδη, μν. ἔργ., σ. 130-131. Χ. Βούλγαρη, μν. ἔργ., σ. 138 ἔ.

74. Μτθ. 7,29. 11,1. 13,53. 19,1. 26,1.

75. Μτθ. 24,1.

λόγοι αὐτοὶ ἄλλοτε κατακλείουν τὸ προηγούμενον κεφάλαιον καὶ ἄλλοτε ἀποτελοῦν τὴν κεφαλή τοῦ ἐπομένου κεφαλαίου.

Ἔτσι λοιπόν, ἡ Διάταξι τοῦ περιεχομένου παρουσιάζει τὸ κά-
τωθι σχῆμα:

Μέρος Α΄. Α΄ κεφ. (1,1-2). Ἡ κατὰ σάρκα καταγωγή, γενεα-
λογία, ἡ γέννηση τοῦ Μεσσία Ἰησοῦ (κ. 1,1-25), ἡ νηπιακὴ ἡλικία
τοῦ Ἰησοῦ, ἡ προσκύνηση τῶν Μάγων (κ. 2,1-12), ἡ φυγὴ στὴν
Αἴγυπτο (κ. 2,13-15), ἡ σφαγὴ τῶν νηπίων τῆς Βηθλεέμ (κ. 2,16-
18), ἡ ἐπιστροφή ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ ἡ ἐγκατάσταση στὴ Να-
ζαρέτ (κ. 2,19-23).

(Κεφ. 3-7). Στά κεφ. 3-4 ἔχομεν στό ἀφηγηματὸ τμῆμα τὴν
προετοιμασίαν τῆς δημόσιας δράσης καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ κηρύγμα-
τος τοῦ Ἰησοῦ: τὴν ἐμφάνιση τοῦ Ἰωάννου Βαπτιστοῦ (κ. 3,1-12),
τὴν βάπτισιν τοῦ Ἰησοῦ (κ. 3,13-17), τοὺς πειρασμοὺς τοῦ Ἰησοῦ
στὴν ἔρημο (κ. 4,1-11). Τὴν δράσιν τοῦ Ἰησοῦ στὴ Γαλιλαία, ἦτοι
τὴν ἀναχώρησίν Του στὴ Γαλιλαία (κ. 4,12-17) τὴν κλήσιν τῶν πρῶ-
των μαθητῶν (4,18-22), τὴν ἔναρξιν τῆς διδασκαλίας του καὶ τίς
πρῶτες θεραπείες (κ. 4,23-25). Στά κεφ. 5-7 ἔχομεν τὸ διδακτικὸ
τμῆμα στό ὁποῖο περιέχεται ἡ ἐπί τοῦ Ὄρους Ὀμιλία του.

Μέρος Β΄ (κεφ. 8,1-11,1). Στό ἀφηγηματικὸ τμῆμα (κ. 8,1-9,36)
ἔχομεν συλλογὴν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ. Στό διδακτικὸ τμῆμα (κ.
9,37-11,1) ἔχομεν τὸ κήρυγμα γιὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ (κ. 9,35-
38), τὴν παρακαταθήκην τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀποστολὴν τῶν μαθητῶν του
στόν κόσμον καὶ ὁμιλίαν πρὸς αὐτούς (κ. 10,1-42).

Μέρος Γ΄ (κεφ. 11,2-13,58). Ἔχομεν τὴν ἀφήγησιν (κ. 11,2-
12,50) γιὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰωάννου Βαπτιστοῦ
στόν Ἰησοῦ (κ. 11,2-19), τὸν ταλανισμό-ὄνειδισμό τῶν πόλεων τῆς
Γαλιλαίας στίς ὁποῖες ἔγινεν οἱ περισσότερες θαυματουργικὲς δυ-
νάμεις Του, τὴν ἐξομολόγησιν στόν Πατέρα Του διότι ἔκρυφε τὰ
μυστήρια τῆς βασιλείας Του ἀπὸ τοὺς σοφοὺς καὶ συνετοὺς, ἀλλὰ
τὰ ἀπεκάλυψε στοὺς νηπίους, τίς συζητήσεις καὶ σύγκρουσιν μέ-
τούς Φαρισαίους γιὰ τὸ Σάββατο, γιὰ τὸν Βεελζεβούλ ὡς πηγὴν
τῆς δυνάμεως τοῦ Ἰησοῦ, γιὰ τὴν αἴτησιν τῶν Φαρισαίων σημείον
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Στό διδακτικὸ τμῆμα (κ. 13) ἔχομεν τίς ἐπτὰ πα-
ραβολὰς γιὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν (κ. 13,1-52) καὶ τὴν ἀπόρ-

ριψη του Ἰησοῦ στή Ναζαρέτ (κ. 13,53-58).

Μέρος Δ΄ (κεφ. 14,1-18,35). Ἔχομεν τήν ώρίμανση του Εὐαγγελίου ἤτοι τήν ἀφήγηση (κ. 13,54-17,27) μέ τίς διάφορες πορείες του Ἰησοῦ μέσα στή Γαλιλαία καί γύρω ἀπό αὐτήν, οἱ ὁποῖες καταλήγουν στήν Καπερναούμ του Φιλίππου μέ τήν ὁμολογία του Πέτρου, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Χριστός, ὁ υἱός του Θεοῦ του ζώντος καί τήν πρόρρησή Του στούς μαθητές του ἐπικείμενου πάθους Του στήν Ἱερουσαλήμ (κ. 16,13-28). Ἀκολουθεῖ ἡ διήγηση τῆς Μεταμορφώσεως (κ. 17,1-13). Δεύτερη πρόρρηση του Πάθους (κ. 17,22-24). Στό διδακτικό τμήμα δίδονται ὁδηγίες γιά τήν τάξη καί πειθαρχία στήν Ἐκκλησία (κ. 18,1-35).

Μέρος Ε΄ (κεφ. 19-23). Ἀκολουθεῖ ἡ δράση του Ἰησοῦ στήν Ἰουδαία καί Ἱερουσαλήμ καί ὅλα ὅσα συμβαίνουν ἐκεῖ, μέ τά ὁποῖα συνυφαίνονται ἡ παραβολή τῶν ἐργατῶν του ἀμπελῶνος καί οἱ ταλανισμοί τῶν Φαρισαίων. Στό διδακτικό τμήμα (κ. 24-25) ἔχομεν τήν διδασκαλία του Ἰησοῦ γιά τό μέλλον τῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς Ἐκκλησίας καί του κόσμου.

Μέρος ΣΤ΄ (κεφ. 26-28). Στά κεφάλαια αὐτά ἐκτίθενται λεπτομερῶς τά Πάθη καί ἡ Ἀνάσταση του Ἰησοῦ. Ἦτοι ἡ ἐναντίον του Μεσσίου ἀντίσταση κορυφώνεται μέ τή σταύρωσή Του, ἀλλά τό ἔργο Του ὁμως συνεχίζεται μέ τήν Ἀνάστασή Του καί τήν ἀποστολή τῶν μαθητῶν Του στόν κόσμον. Δηλαδή στά τελευταῖα κεφάλαια περατώνεται ἡ ἐξιστόρηση τῆς διδασκαλίας καί τῆς ζωῆς του Κυρίου μέ τήν ἐντολή Του πρός τους μαθητές του νά κηρύξουν ὅσα ἄκουσαν καί εἶδαν σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους καί νά βαπτίζουν αὐτούς στό ὄνομα του Πατρός καί του Υἱοῦ καί του Ἁγίου Πνεύματος, «βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τό ὄνομα του Πατρός καί του Υἱοῦ καί του Ἁγίου Πνεύματος», καί μέ τή διαβεβαίωση ὅτι θά τούς συμπαρίσταται καί θά εἶναι μαζί τους ὅλες τίς ἡμέρες «ἕως τῆς συντελείας του αἰῶνος» (κ. 28,16-20).

Συνοπτικά, στό Α΄ κεφάλαιο παρουσιάζεται ἡ μεσσιακή ιδιότητα του Ἰησοῦ καί ἡ προετοιμασία τῆς γεννήσεώς Του, ἡ ὁποία τόν διαφοροποιεῖ ἀπό τήν μεσσιακή προσδοκία τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι τόν ἀνέμεναν ὡς ἄρχοντα πού θά τούς ἀπελευθέρωνε ἀπό τούς ρωμαίους καί ἔτσι θά ἀποκαθιστοῦσε «τήν βασιλείαν τῶν

Ἰσραήλ»⁷⁶. Στό Β΄ κεφάλαιο μνημονεύεται ἀπλῶς ἡ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ μέχρι τήν ἐπιστροφή Του καί ἐγκατάστασή Του στή Ναζαρέτ. Στά ὑπόλοιπα κεφάλαια παρουσιάζονται τά γεγονότα ὅπως αὐτά ἐκτίθενται στό προηγηθέντα σχήματα τῆς διαίρεσης τοῦ ὕλικου.

Οὐσιαστικά θά μπορούσε νά διακριθεῖ τό περιεχόμενό τοῦ Εὐαγγελίου σέ τρία μέρη:

στό Α΄ (κεφ. 1-2), πού ἀναφέρεται στήν ἐνανθρώπηση τοῦ Κυρίου·

στό Β΄ (κεφ. 3-25), πού ἀναφέρεται στό κήρυγμα καί στή δημόσια δράση τοῦ Ἰησοῦ καί περιέχει στό μέν πρῶτο μισό κυρίως διηγήσεις μέ τίς κινήσεις, πορεῖες τοῦ Ἰησοῦ, γεγονότα καί σημεία, στό δέ δεύτερο, κυρίως διδασκαλία μέ λόγους, παραβολές, συζητήσεις καί

στό Γ΄ (κεφ. 26-28), πού ἀναφέρεται στό Πάθος καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου⁷⁷.

7. Κεντρικές ιδέες τοῦ Εὐαγγελίου

Τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιο ἔχει περισσότερο ἀπό τά ἄλλα εὐαγγέλια διδακτικό χαρακτήρα, γιατί ὁ συγγραφέας Του θέλει νά τονίσει ἰδιαιτέρως ὀρισμένα θέματα ἀπό τά λόγια τοῦ Κυρίου καί ὀρισμένες ἀπόψεις τῆς ἀποστολῆς Του. Ὁ διδακτικός χαρακτήρας του καταφαίνεται ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ συγγραφεύς συγκεντρώνει ὁμοιογενές ὕλικό γιά συγκεκριμένα θέματα, στό ὅποια στρέφονται ἐκτενεῖς ὁμιλίες τοῦ Ἰησοῦ ὅπως α) ἡ ἐπί τοῦ Ὁρους Ὁμιλία (κεφ. 5-8), β) οἱ ὁδηγίες του πρὸς τοὺς μαθητές ὅταν τοὺς ἀπέστειλε στό κήρυγμα (κεφ. 10), γ) ἡ ὁμιλία γιά τίς παραβολές περὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν (κεφ. 13), δ) οἱ λόγοι γιά τίς προϋποθέσεις καί τά προσόντα τῶν ἀληθινῶν μαθητῶν τῆς μαθητείας (κεφ. 16), ἡ ὁμιλία μέ τοὺς ταλανισμούς κατά τῶν Γραμματέων καί τῶν Φαρισαίων (κεφ. 23), οἱ ὁμιλίες καί προφη-

76. Πρξ. 1,6.

77. Σ. Ἀγουρίδη, μν. ἔργ., σ. 128-130. Β. Ἰωαννίδου, μν. ἔργ., σ. 67-69. Σ. Σάκκου, μν. ἔργ., σ. 99-100 κ.ἄ.

τείες τοῦ Κυρίου γιά τήν τύχη τῆς Ἱερουσαλήμ καί γιά τά ἔσχατα – τήν ἐσχατολογία (κεφ. 24-25).

Κάθε ὀμιλία ἀπ' αὐτές τοῦ Κυρίου τελειώνει μέ τήν τυπική ἔκφραση-πρόταση: «καί ἐγένετο ὅτε ὁ ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους»⁷⁸. Τούς λόγους αὐτούς ὁ Λουκᾶς διασκορπίζει μεταξὺ διαφόρων διηγήσεων γιά τή δράση Του.

Σέ ὅλα αὐτά τά θέματα ἡ κυριαρχοῦσα ιδέα, ἡ ὁποία διατρέχει ὅλο τό Εὐαγγέλιό Του ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, εἶναι ἡ πραγματοποίηση τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, γιά τήν ὁποία ὀμιλεῖ 53 φορές, ἔναντι 14 τοῦ Μάρκου καί 34 τοῦ Λουκᾶ. Γιά τή βασιλεία ὁ Ματθαῖος χρησιμοποιεῖ ἐναλλάξ τοὺς ὅρους «βασιλεία τοῦ Θεοῦ», «βασιλεία τῶν οὐρανῶν», «βασιλεία τοῦ Πατρός», «βασιλεία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» ἢ ἀπλῶς «βασιλεία». ὁ ὅρος εἶναι σημιτικός καί δηλώνει τήν ἀπόλυτη ἐξουσία τοῦ Θεοῦ σ' ὅλη τή δημιουργία, μέ τήν ἐπικράτηση τοῦ θελήματός Του. Καί ὡς τέτοια ἡ Βασιλεία εἶναι ὀρατή, ἐγκόσμια πραγματικότητα μέ τήν ἀνακαίνιση καί πνευματική προαγωγή τῶν ἀνθρώπων. Ὡς παροῦσα καί μέλλουσα, ἐγκόσμια καί ὑπερκόσμια πραγματικότητα, ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὡς προέκταση καί τελείωση τῆς βασιλείας τοῦ Μεσσίου, ἄρχισε μέ τήν ἔλευση στόν κόσμον τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου, μέ τά ὁποῖα δημιουργήθηκε νέα πνευματική κατάσταση, νέα πνευματική σχέση τῶν ἀνθρώπων μέ τόν Χριστό καί μεταξύ τους. Ἡ πνευματική αὐτή κοινωνία περιγράφεται μέ διάφορες παραβολές πού ἐξαίρουν τήν πνευματική ἀνακαίνιση τῶν ἀνθρώπων καί τήν ἀπόλυτη ὑποταγή τους στό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί τοῦ Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος γίνεται ὁ ρυθμιστής τῶν ἐγκοσμίων πραγμάτων.

Πράγματι, ὅπως μέ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ἔτσι καί μέ τά ἔργα Του ὁ συγγραφεύς ἐκθέτει συστηματικότερα τῶν ἄλλων Εὐαγγελιστῶν καί ἀποβλέπει στό νά ἐξέρει τίς ἀκόλουθες ἀλήθειες πού ἀποτελοῦν καί τίς κεντρικές ιδέες τοῦ Εὐαγγελίου του:

α) Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ προσδοκώμενος ἀπό τοὺς Ἰουδαίους καί ὁ προεπαγγελθεῖς ἀπό τοὺς προφῆτες Μεσσίας, ὁ ἀπόγονος τοῦ

78. Mtθ. 7,28. 11,1. 13,53. 19,1. 26,1.

Δαβίδ, ὁ βασιλεύς καί λυτρωτής τοῦ Ἰσραήλ καί ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος. Πρὸς τοῦτο, ὁ Ματθαῖος παραθέτει πάρα πολλές προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πού ἀναφέρονται στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ, μέ τήν στερεότυπη ἔκφραση: «τοῦτο δέ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τό ρηθέν ὑπό τῶν προφητῶν» ἢ «τοῦτο γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τό ρηθέν ὑπό τοῦ Κυρίου διά τοῦ προφήτου λέγοντος»⁷⁹. Ἡ φράση αὐτή ὑπάρχει δύο φορές στους Μάρκο⁸⁰ καί Λουκᾶ⁸¹ καί τέσσαρες στόν Ἰωάννη⁸².

β) Ὁ Ἰησοῦς δέν ἤλθε νά καταργήσει τόν Μωσαϊκόν νόμον, ἀλλά νά τον συμπληρώσει. Τό Εὐαγγέλιό Του εἶναι πνευματικότερη ἀνάπτυξη καί παράσταση τῆς θείας ἀποκαλύψεως, ἡ ὁποία περιέχεται στήν Παλαιά Διαθήκη. Στό Εὐαγγέλιο πραγματοποιοῦνται καί ἐκτίθενται σαφέστερα ὅσα διδάσκονται στήν Παλαιά Διαθήκη ὡς σκιώδη καί προλέγονται ὡς ἐπαγγελία στόν περιούσιο λαό. Τά ὅσα ἀποκαλύπτονται στήν Παλαιά Διαθήκη ἐν τῇ θείᾳ οἰκονομία γιά τήν ἀπολύτρωση τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀποτελοῦν τό προπαρασκευαστικό στάδιο, ἐνῶ τά ὅσα λέγονται στό Εὐαγγέλιό καί συντελοῦνται ἀποτελοῦν τό στάδιο τῆς πραγματοποιήσεως καί τελειώσεως τῆς ἀπολυτρώσεως μέ τήν ἴδρυση τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπί τῆς γῆς ἀπό τόν Κύριο. Ἡ ἔκφραση τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἡ μεσσιανική βασιλεία, ταυτίζεται μέ τήν Ἐκκλησία, (δυνάμει τῆς σχέσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (Μεσσίου) πρὸς αὐτήν), τοῦ Εὐαγγελίου Του, τό ὁποῖο ἐπικυρώνει καί συμπληρώνει τόν μωσαϊκόν νόμον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἡ παρουσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στήν Ἐκκλησία καί δι' αὐτῆς στόν κόσμον εἶναι πραγματική, οὐσιαστική καί μόνιμη⁸³, ὁ τρόπος δέ κατὰ τόν ὁποῖο ἐκφράζεται γιά τό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ ὑπερβαίνει τή σχέση μαθητῶν πρὸς διδάσκαλον, διότι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ σαρκωθεῖς υἱός τοῦ Θεοῦ⁸⁴, ὁ πληρωτής

79. Μτθ. 1,22. 2,15. 23,4. 14,8. 17,12. 13,35. 21,4. 26,56. 27,9.

80. Μρκ. 1,2. 15,8.

81. Λκ. 3,4. 22,37.

82. Ἰω. 12,14. 38. 19,36. 37.

83. Μτθ. 18,18-20. 28,19-20.

84. Μτθ. 1,20-23. 2,15. 3,17. 4,3-6. 5,22. 28,33. 34. 39. 44. 8,29. 16,16. 17,5. 26. 27,40. 43. 51,52.

του νόμου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, μέ ἀποτέλεσμα τό κήρυγμά Του πρός τό Ἰσραήλ νά ἐπεκτείνεται εἰς «πάντα τά ἔθνη»⁸⁵.

γ) Ὁ Ἰησοῦς ἦλθε στόν κόσμο νά ἰδρῦσει τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ σ' αὐτόν καί τό κύριο θέμα τῆς διδασκαλίας Του καί ὁ σκοπός τῆς ἀποστολῆς Του ἦταν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό καί οἱ πρῶτοι λόγοι Του ὅταν ἄρχισε τή δημόσια δράση Του κηρύττοντας, ἦταν «μετανοεῖτε· ἤγγιγε γάρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»⁸⁶. Τῆς βασιλείας αὐτῆς ἐκτίθενται μέ παραβολές ἡ φύση καί ὁ χαρακτήρας, ἡ βαθμιαία ἐξάπλωση καί ἐπικράτηση, οἱ ἀντιδράσεις ἐναντίον της, οἱ ὅροι τῆς εἰσόδου καί ἡ μακαριότητα ὅσων ἀξιωθοῦν νά εἰσέλθουν σ' αὐτήν. Ἡ τέλεια καί ἐνδοξη μορφή της περιγράφεται μέ τίς ὁμιλίες καί παραβολές τοῦ Κυρίου γιά τά ἔσχατα.

δ) Ὁ Ἰησοῦς εἶναι «ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου», κατά τό ὄραμα τοῦ Δανιήλ⁸⁷. Καί αὐτός ὁ αὐτοχαρακτηρισμός εἶναι συνήθης ἀπό τόν Κύριον, γιατί κανεῖς ἄλλος δέν τόν ὀνόμασε ἔτσι, παρά μόνον ὁ ἴδιος. Μέ τόν αὐτοχαρακτηρισμόν του αὐτόν ὁ Κύριος ἤθελε νά δείξει στούς Ἰουδαίους ὅτι αὐτός εἶναι ὁ μνημονευόμενος ἀπό τόν Δανιήλ «υἱός τοῦ ἀνθρώπου», ὁ ὁποῖος ἴδρυσεν τήν αἰώνιον βασιλείαν Του.

Σύμφωνα μέ τά ὅσα ἀναφέρθηκαν ὡς κεντρικές ιδέες καταφαίνεται πλέον καί ἡ σπουδαιότητα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ματθαίου, ἡ ὁποία ἐγκριταί ἰδίως στό ὅτι σ' αὐτό παρατίθεται κατά τρόπο συστηματικό καί ἐκτεταμένο ἡ ἐπί τοῦ Ὄρουσ Ὅμιλία, πού ἀποτελεῖ, κατά τина τρόπο, τόν καταστατικό χάρτη τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπί τῆς γῆς.

Εἶναι τό ἐκτενέστερον ἀπό τά ἱερά Εὐαγγέλια καί ἀπό τούς πρῶτους χρόνους εἶχε τήν μεγαλύτερη διάδοση καί τή σπουδαιότερη ἐπίδραση στήν ἀρχαία χριστιανική γραμματολογία⁸⁸.

85. Μτθ. 28,19-20.

86. Μτθ. 4,17.

87. Δαν. 7,13.

88. Β. Ἰωαννίδου, μν. ἔργ., σ. 74-76. Χρ. Βούλγαρη, μν. ἔργ., σ. 135-137. Ἰ. Καραβιδοπούλου, Εἰσαγωγή στήν Καινή Διαθήκη, Γ' ἔκδ., Θεσσαλονίκη, 2010, σ. 154-156.